

Oldal nevű szőlőhegy D-i végénél. Utóbbi két helyen a pados homokkő mint silány épületkő is fejtés tárgya.

A levantei korú rétegekben már nagyobb a változatosság, mert valódi agyagokkal és márgákkal homokos agyagok, merő homokok és kavicsok váltakoznak. E rétegek helyzete általában vízszintes és a meredekebb domb-lejtőkön változatos feltalajukról is jól felismerhetők. A szóbanforgó rétegsor középső szintjaiban egy zsirostapintású, szürkéssárga agyagtelep követhető, melynek vastagsága 0.5–1.0 m közt változó. A legmélyebb szintájokban murva, ill. kavics is szerepel, de nagyobb elterjedésük csak az említett két folyóvíz kimosott völgyrészleteiben ismeretes. Valamennyi levantei korú réteg nagyobbára kőületmentesnek látszik, mert nem tekinthetők jellegzetesnek a kavicsokban másodlagos fekhelyen található elég nagyszámú régebbi korú, de erősen koptatott és töredékes kőületek.

A levantei korú agyagoknak csak négy kitermeléshelye érdemel említést, m. p. Vál és Martonvásár községek határaiban egy-egy téglavető, azután két kisebb agyaggyödör a Tordas község határában fekvő Erdő major (Gyalagonyás) mellett.

A pliocén legfiatalabb képződménye itt is a lösz, amely a körülírt területnek mintegy 90%-át borítja és a rajta képződött vályogtalaj adja meg e tájéknak nagy mezőgazdasági értékét. Míg a gyengén hullámos dombvidéken a lösz vastagsága csak ritkán haladja meg a 2 m-et, addig a völgypárkányokon, kivált pedig a Váli víz mentén 10–12 m-es természetes feltárásai nem ritkák. A löszben a jellegzetes fauna helyenkint igen bőséges, de nagy általánosságban ezen üledék is kevés szerves maradványt zár magába. Vályogvetésen kívül e kőzet itt kítűnő pinceásás lehetőségeit nyújtja.

A szóbanforgó terület hidrogeológiai viszonyaira jellemző, hogy bár a völgyekben mindenütt jó és bővizű ásott kutak vannak, a széles dombháton bő vízforrásokat csak 100–250 m mélységben lehet fúrással elérni és ilyen kutak is csupán a felszín alatt 16–20 m-ig felszálló vizet adnak. Mélyfúratú kutak vannak: Marianna pusztán (Vál), Kálazd pusztán (Tordas), Jenő majorban (Kajászsószentpéter), Csábor-, Kismarton- és Erdőhát-majorokban (Martonvásár).“

*

KADIC OTTOKÁR dr. jelenti **Döbrököz** vidékének földtani viszonyairól:

„Folytatva tolnamegyei részletes földtani felvételeimet 1924. évben a 20. zóna XVIII. rovat jelű térképlap ÉK-i negyedét jártam be teljes kiterjedésében. E lapnegyedre eső vidéket a kanyargó Kapos-folyó két

egyenlőtlen részre osztja, egy nagyobb, ÉNy-i egészen lapos, átlag 150—170 m magas és egy kisebb, DK-i magasabb, átlag 200—250 m magas dombocságra.

A Dombóvár, Lepcspusztá, Döbrököz és Kurd vidékén elnyúló lapos dombcság kizárólag löszből épült fel, mely azonban csak kevés helyen legtöbbször mesterséges feltárásokban látható a vastag holocén humusz-takaró alatt.

A Kurd, Döbrököz, Mckényes és Mágócs vidékére cső magasabb dombcság szintén túlnyomórészt löszből épült fel, a dombcsoport ÉNy-i, a Kapos völgye felé néző meredekebb partrészein azonban, pontusi üledékek és futóhomok vannak feltárva.

A pontusi lerakódások legnevezetesebb feltárásait Kurdon, a magasabb dombcság alján találjuk. Az itteni házak udvarában jól feltárt pontusi korú üledékek váltakozva kékesszürke agyagból, kékesszürke és sárga homokból, homokos agyagból, márgából és vékony homokköpadokból állanak. Egyes rétegek igen gazdagok kőületekben, nevezetesen csigákban. Az itt feltárt lerakódások fokéletes rétegzést mutatnak s leginkább 5° alatt 8^h felé dőlnek. Ez a dőlés Döbrököz és Csibrák felé egyes kisebb feltárásokban változik.

A lösz helyenkint futóhomok váltja fel; ezt megtaláljuk a Kurd és Csibrák közötti lankás hegyoldalon, továbbá a Döbröközzel szemben levő Szőlőhegyi völgy baloldali szakaszán s végül a Mágócs felé nyúló alacsony dombcság területén.

A bejárt vidékhez tartoznak még a Kapos árteréből a dombok peremeihez simuló egynehány méter magas ó=alluviális *ártéri terraszok* és a Kapos újalluviális *ártere*."

*

MAROS IMRE jelentése 1924. évi felvételi munkájáról.

„Az 1924. év nyarán a Z. 19. Rov. XVII. DNy jelzésű 1:25000-es lapon kiegészítő tanulmányokat végeztem, a Z. 20. Rov. XVII. ÉNy jelzésű lapot pedig részletesen bejártam.

A terület geológiai fölépítésében résztvevő képződmények közül a felszínen, illetve a hozzáférhető föltárásokban a pontusitól a holocénig terjedő rétegsor konstátálható. A pontusi—levantei kort túlnyomóan homokos üledékek képviselik, aránylag kevés és kicsiny föltárásban, melyekben kőületet nem találtam s így, bár a levantei rétegek jelenléte logikai szükségesség, — még mindig nem sikerült azokat a hasonló anyagú és szerkezetű pontusi képződményektől elválasztanom.